

Izhaja 15. vsacega
mesca navadno na $\frac{1}{2}$ poli.

UMNEGA

Velja s poštino vred
en goldinar za celo leto.

G O S P O D A R

MESEČNIK

za

kmetijstvo, obrtnijstvo

in druge

Lemež klepaje —
Klepljem naš rod;
S kruhom za duhom
Pót moj in hod.
"U. GOSP."

Polje, vinograd,
Gora, morje,
Ruda, kupčija
Tebe redé.

VODN.

deželne zadeve, ter za izobraževanje ljudstva sploh.

Izdaja ga c. k. kmetijska družba goriška.

Naznanilo in prošnja.

Tiste p. n. naročnike, ki so se za „Umnega Gospodarja“ oglasili, pa naročnine do sedaj ne še plačali, prosimo, naj bi svoj goldinar brž ko je mogoče vredništvu poslali. — Ponavljamo še enkrat, da naročilno leto „Umnega Gospodarja“ teče, *ne od januarja* tega leta, ampak *od oktobra 1863 naprej* (to je, od lanskega do letošnjega sv. Mihela). Za ves ta čas se plača *en goldinar* naročnine. Prihodnjič pa bo začel „U. G.“ svoje leto redno z januarjem. — Ker se naročnina ne jemlje, ko za *celo leto h kratu* poslana, zato se pošiljajo vsem novim naročnikom vsi listi od lanskega oktobra naprej. Če kdo tudi poprejšnjih listov želi, naj nam to razločno naznani; sicer pa moramo povedati, da izmed poskusnih 3 listov, ki so od julija do oktobra mesca 1863 na svetlo prišli, in se (po Goriškem) zastoj razpošiljali, je prvi še ves pošel. — P. n. udom kmetijske družbe, kateri italijanskih „Atti e memorie“ ne jemljejo, ni treba za „Umnega Gospodarja“ nič plačati; tisti udje pa, ki prejema „U. Gospodarja“ in „Atti e memorie“, naj odrajtajo svojo naročnino (t. j. *en gold.* za „Gospodarja“) *ne nam*, ampak z letnino vréd, ali kakor in kedar hočejo, *kmetijski družbi*.

Zdelo se nam je pa zato potrebno, naročilne in naročninske zadeve še enkrat razložiti, da ne bo pomot ali pritožb, in da se bodo stari in novi naročniki po tem ravnali. *Vredništvo.*

Napredovanje v našem času.*

Naprej! truda ne ustrašite se!-

Skušnja prihaja za skušnjo! Marljivi in znanjenci naš čas izmišljuje in počenja toliko, da nam je vedno težje paziti na njegovo urno napredovanje. — K sreči, ako smemo tako reči, ni pri tem ravno tolike škode, kakor bi mislili. Mnogo, kar je novega in čudnega današnji dan rodil, je pozabil že drugi dan, ali pa ni vsega doveršil. Le kar sta bister um in vedra pamet, zvesto presojevaje vse pervine, izsnovala in času svojemu izročila, kakor nalogo, ki naj jo izgotovi, preterpi neugodnosti razmer in premaga vse težave in ovire. —

Nebrojni in neizmerni so vspehi in napredki, ki jih je dosegel novejši čas, in skoraj nemogoče bi bilo obseči jih vse in popisati. — To tudi ni moj namen. — Pa dovoljeno naj mi bode, da v sledečem iz obilega našega napredovanja le malo črtico podam. —

Kmet je začel paziti na to, kar ga učita zelišar (botanikar) in ločbar (kemikar). Sila ga je zmohila! Pozornih oči ogleduje zemljo in obdeluje jo s pripomočki, ki jih ponujata una dva, in ona prinaša zvedeni roki obilniše pridelke. Znabiti, da ga tudi ne vidiš več brezmišelnó in klavernó hoditi za težkim plugom. Znajdenost človeška daje mu priročniše orodje¹ v ožuljeno roko. Celó živina vleče težavne vozove bolj veselo in čilo. — Enakomerno² razdeluje se seme po dobro zrahljanih brazdah na dobro preorani njivi. — Če med koristnimi rastlinami poganja plevel, skerbela je ostroumnost človekova že za drugo mašimo (stroj), ktera ga hitro odpravi in dosledno zaduši. —

Še poprej pa pri obdelovanji zemlje učila ga je vednost naj-

*1) Dolgo smo preudarjali, ali bi dali ta sostavek z razlago, (kakor nam g. dopisnik svetuje) ali brez razlage natisniti; na zadnje pa se nam je zdelo, da bi morali tu pa tam predaleč začeti, preveč ovinkov delati, ko bi hoteli vse tako pojasniti, da bi se plitvi razumnosti priproštih bravcov popolaoma prilegalo. Mislili smo si: Qui potest capere capiat. Namenjen bodi torej ta spis izjemaka izobraženim bravcom, razlaga naj jim kolikor toliko, kam meri ta naš list. — Kakor glede na reč samo, tako nismo tudi glede na pisavo in na (memo naših nekoliko drugačne) oblike nič popravili. Vredn.

¹) Kakor plug-brana-itd. — ²). S sejavnico — Pis.

pripravnije pripomočke, kako naj bi povernil³ uni oduzeto redilnost (plodnost) za prihodnjo rast.

In če ste blagoslovljeni pridnost in skerb, če so napolnjeni skednji bersnega snopja, sedaj mu bo mlatilnica prihranila dokaj težavnega dela in truda mnogih rok, in tako mu bo šlo manj zrnja pod zlo. —

Tedaj tudi tukaj sega vednost dobrodelno v življenje. In če tudi nima dobrega vspeha vse kar skušamo — začetek je storjen in skušnja sama je mali novih skušnj in sama svoje plačilo, kajti le delavna, živa moč veseli se same sebe. —

Pa ne le ta ali una tajna rastlina kaže se tvojim očem na skerbniše obdelani njivi, ne le ta ali una bistrournna mašina, ktere korist še le poznamo, ko jo rabimo. Tudi marsiktero tuje plem⁴ ožlahnuje in boljša staro domačo živino, pa je tudi samo dostojno in pripravno za vsaktero koristno rabo. — Pa tudi staro živino najdeš lepšo, bolj rejeno in rekel bi skoraj zadovoljnijo. — *(Dalje prihodnj.)*

Koze.

V 6. listu „Umn. Gosp.“ lauskega leta preudarja nek dopisnik važno vprašanje: Kaj bi kmetijstvu koristniši bilo: rediti koze, ali odpraviti jih? — Dovolite častiti gospod vrednik, da se tudi jest na to vprašanje oglasim.

V 19 stletji bi ne bilo menda treba še le obširno dokazovati, da so koze škodljive. Ali, ker bi, kdor bere „Umnega Gospodarja“, misliti utegnil, da smo vsi gorjani z enim dopisnikom enakih misli: prosim, naj se še en zvon posluša.

Bog je res vse modro ustvaril. Odkazal je vsaki živali njen prostor in posebno nalogo (opravilo), celó črvi in golazni, kakor medvedu in—kozi. Nečem tukaj preiskavati: v čem da naloga posamnih žival ali živalic obstoji, to pa vem, da izobraženi ljudje stiskajo medvede, volkove itd. čez mejo obljudenih krajev, ter preganjajo tudi koze; izobraženi ljudje sadijo po nekdanjih puščavah trte in sadne drevesa; omika nam nosi iz zamorskih krajev celó v te naše tominske gore svilne drevesa — murvo in ajlant. Vse vpije dandanas: Naprej! Jenja naj tudi v telesnih zadevah stari zakon, novi naj se prične!

Ali štranka starokopitarjev kriči: Proč z novim! Nikar nam ne kalite sladke sreče starih časov! — — Počasi, počasi, prijatli! Pomislite raji z nami vred: Ako se bomo vedno starega držali, svojih posestev ne le ne zboljševali, ampak še celó ohranoveli ne: kam pridemo? kdo bo za nas vedno viši davke plačaval?

Da koze nekoliko koristijo, je res, pa bi ne bilo morda mogoče enake in še večji koristi drugod iskati? namesti pri kozah, raji pri ovcah? Bi se ne dale mar koze, ki nam vse naše gojzde kazijo, vrednost lesú zmanjšujejo, in ki so vzrok plazovom, drčam, ljakom itd., z veliko koristnišimi in nedolžnišimi ovcami nadomestiti?

³) z umnim gnojenjem. — Pis. — ⁴) Posebno na Francoskem je veliko plemen iz družih delov svetá, ki jih skušajo privaditi našemu obnebu. Pis.

Kar se mene tiče, nisem videl še nikjer tropa kozá brez ovac, ne po Tominskem, ne po Bovškem, temveč mi je znano, da ravno skupčevina (kaštronovo meso) iz Trente kjer so, kakor dopisnik trdi, koze neobhodno potrebne, je zelo imenitna.

Prijatelj koz v 6. listu, U. G. prav pravi rekoč, da koze imajo hude zobé, in da so pripravne „gmajne“ (pašnike) trebiti (ali ne tudi mej (host)?) saj to nam spričujejo bovške goličave. Ali mi Tominci nečemo te h živali, ker začenjamo vrednost lesú ceniti, in ker vidimo drugod, kako težko je gole, strme bregove zopet zasajati in pogojz-dovati.— Od kod pa pride to, da v Trenti cesarska meja (gojzd) hira, medtem ko srenjska napreduje? Po vzrokih te prikazni nam ni treba 2000 ovdotih kozá uprašati, temuč c. k. gojzdnarje.

Res, koza daja lep dobiček človeku, naj bo še tako len ali siromak. Ali se pa s to koristjo vjema škoda, ki jo za vse veke stori? Koza se nikoli ne vžene, trpi narhuji mráz, nikoli za lakotjo ne erkne, ne prizadeva gospodarju nobene skrbi, ne po leti, ne po zimí. Pade sneg: gospodar odpre hlev, vzame lopato, gazi pred njimi in—koza je na dobrem. Če zmrzne sneg, jih podi po vrh snega, in zdaj strižejo mrhe lepé vrhe do kterih po leti niso mogle segati.— Če zapade sneg nizko grmovje, zdaj še le ima koza svoje gostenje. Pastir vzame sekíro, splazi se na viši drevje, in hajd, vrh za vrhom nar brst-nejših dreves pada požrešnim mrham v gobec. Kaj ne da? To je lahka živinoreja; tako si kmet brez težav pomaga in napreduje. Je li pa po tem takim moč, sadne ali druge drevesa pred temi živalimi ohraniti? Koliko sadnega drevja redi Bovec? —

Te nepovračljive škode se je naš prijatelj koz še le v sklepu svojega preudarka zavedil, kjer pravi: „ . . . toda preveč jih vendar ne sme biti“ . . . (koliko pa jih sme biti, da jih ne bo preveč?) . . . „zakaj koze v hudi lakoti“, pravi na dalje, „vse, kar doseči morejo, objedo“. Sicer pa, da ostane kozami milostljiv in pravičen prosi na, zadnje da naj se na to pazi, kaj koze na paši, in ne v čli, po poti gredé, jedó, ter sklepa, da prijatli koza imajo prav, da so umni živinorejci. —

Kakó pa naši gospodarji z mejo (hosto, gojzdi) gospodarijo, in da, ako se dru-gačnega gospodarjenja ne poprimejo, je koristnejši, koze rediti, kakor jih tudi jest redim— o tem bom drugi krat govoril, ako mi prostorček privolíte.

Iz tominske okolice 28. januarja 1864.

Vam in Vaši reči vdani sluga
Martin Burger, posestnik in mizar.

Gospodarska izkušnja.

(Nar boljši gnoj za sadne drevesa) je glén, to je blato na dnu luž ali rek (vod). Stare češpe, ki niso kazale več, da zamorejo še roditi, so po glenu zopet oživele in prav rodovitne postale. Nasuje naj se glen za kake 3 čevlje na debelo krog debela, in na vrhu naj se kakšenkrat zrahlja in polije.— Se ve, da po takim gnojenji z glenom postanejo tudi druge sadne drevesa bolj rodovitne, in celo tudi zeleni-na in sočivje. Glen se da brez stroškov napravljati, in je torej celó lahko to reč poskušati.

(Frauend. Bl.)

Duhovske zadeve.

Nj. veličanstvo cesar je imenoval č. g. *Jan. Abrama*, vikarja tuk. prvostolne cerkve in začasnega dvornega kaplana pri svetl. nadvojv. Karolu Ludoviku (cesarjevemu bratu) v Gradcu, *častnega dvornega kaplana*.

Muška fara je do 24. t. m. razpisana. — Za kanonika (penitencijarja) na poprejšnje mesto dekana kap. prč. g. Urđiha, pride št. ignaški mestni fajm. in častni kanonik prč. g. *Jožef Tuni*. Mestna fara na Travniku je do 16. aprila razpisana. — Prestavljene so: g. *Ant. Cibič* iz Bovca v Vedrijan za vikarja; g. *Andr. Peternel* iz Kobarida v Čez-Sočo za vikarja. — Umrli sta: 15. febr. g. *Tomaž Kutin*, vikar v Čez-Soči in

FILIP JAKOP KAFOL,

někdanji goreči duh. pomočnik nar. popred v Volčah potle v Ročinu, pozneje fajmošter v Batujah, nekaj časa lazarist (v Parizu), potem administrator v nemških Rovtah in zdaj poslednji čas vikar na Pečinah, v svojem rojstn. kraju (v dekaniji tominski), bivši poslanec v deželnem zboru goriškem, eden izmed prvih djanskih zbujačev slovensko-narodne zavednosti na Goriškem, Slovencom sploh in zlasti duhovšini slovenski slavno znani pridgar in pisatelj (spisal je med drugim več pridgarših bukev) je 29. februarja v Gospodu zaspal. — Opravilo, ki mu je bilo vselej nar. ljubši — oznanovanje besede božje — bilo je zadnje opravilo njegovo. Dalj časa že je bolehal, in, ko je v nedeljo 28. febr. po sv. maši na prižnico stopil, imel je še toliko moči, da je mogel do konca govoriti; s prižnice pa ni mogel več, morali so mu pomagati. Drugi večer ob 11. uri je stal že pred Njim, ki je imel za-nj od vekomaj pripravljen tisti mir, ki mu ga svet ni mogel dati.

Druge domače vesti.

— Ravnavcu okrajnega urada v Gorici, Gvidonu bar. Kübecku je podelilo Nj. veličanstvo sv. Cesar naslov (ime) in značaj (karakter) *namestniinega svetovavca*.

— Ni davno, kar je nekega tukajšnjega stotnika v pokoji, rojčenega Nemca, mrtud zadel. To ni sicer nič čudnega; nenavadna je pa ta prikazen, da, med tem ko druge jezike govori, *svojega maternega jezika po nikakem ne more govoriti*. Pred boleznijo je navadno nemški govoril, zdaj govori le italijanski, kakošen dan boljši, kakošen dan slabši; nemški razume sicer, pa izgovoriti ne more družih besed, zun. (če ga p. zdravnik neprevidoma in naglo pozdravi) „dober dan“ in „lahko noč“. Če mu da kaj nemškega brati, izgovarja besede, kolikor se da, po italijanski (n. pr. „die“ = dí-e), družih besed pa, ali ne more izgovoriti, ali pa jih silno spači. Tudi laške besede pači kakošenkrate (p. namesto „tempo“-„trattamento“, kar nič ne pomenja).- Prve dni je ležal, zdaj pa vstaja že, ali nemščina se mu noče povrniti.

— Ta-le poziv je bil 6. t. m. po voglih prilepljen in tudi po deželi razposlan (v 3 jezikih):

Prebivavci poknežene grofije goriške in gradiške!

Dalječ od tod proti severju bojujejo se vojaki v hudem boji.

En oddelek armade avstrijske izmed vseh narodnosti našega cesar-

stva, bratje vaši, vaši sinovi se boja vdeležujejo. Vsa Evropa je spoznala srčnost teh junakov, in čudi se njih goreči domoljubnosti.

Ali mnogo ranjenih in bolnih hrepeni po boljši, dobro zasluženi postrežbi in po olajšanji svojih bolečin.

Te okolišine so nekoliko vaših rojakov, ki mislijo v vašem namenu ravnati, podbudile, da so poseben odbor napravili, kateri si bo prizadeval, kakoršne si bodi milodare nabirati, in jih ranjencom v polajševanje bolečin poslati.

V ta namen obrača se poln zaupanja do vašega srca, do vaše dobro znane dobrotnosti, do vašega domoljubja podpisani odbor:

V Gorici dne 28. februarja 1864.

Vilhelm grof Pace, Jak. grof Mels-Colloredo, —

Karol žl. Ritter, Andr. Winkler — Edvard grof Manzano.

Milodare bo prejemal in prejetje potrjeval gospod *Angelj Rubbia*, deželni dnarničar v Gorici, hiš. št. 30, kakor tudi vsakteri imenovanih odbornikov. Imena dariteljev z darili vred se bodo na znanje dale.

— 8. t. m. je umrl v gostivnici pri „3 kronah“ g. *Janez Juri. vit. žl. Hüsemann*, vitez reda železne krone in mnogih drugih redov bivši minister-rezident na Hanoverskem (zdaj v disponibilitati) Bil je bolehen in že dalj časa tukaj. Star je bil 64 let.

— 12. t. m. popoldne so zazvonili — v prvo v Gorici — novi (jekleni) protestanški (luteranski) zvonovi.

— V nedeljo 13. t. m. zjutraj je pogorela Seppenhoferjeva sadjo-cukravnica (fabrika) pri mostu.

— Stotniku *Karolu Catinelli-u*, Goričanu, je podelil cesar za zasluge v šlesviški vojski vojaško poslavitlo (znamenje) reda železne krone 3. vrste.

Deželni zbor goriški.

15. februarja, kakor smo že unikrat omenili, je svetli cesar državni zbor na Dunaji slovesno sklenil. Začela se je bila druga sejna doba državnega zbora 17. junija lansk. leta; trpela je tedaj celih 8 mescov. Zbornica poslancev je imela v tem času vseh skupaj 87 sej, gosposka zbornica pa 31. — Brž po sklepu drž. zbora je bilo s ces. patentom od 14. febr. t. l., zun ogerskega, erdeljskega (ki je bil že sklican, pa le odložen), hrovaškega in gališkega, vseh 16 družih deželnih zborov za 2. dan tekočega mesca marca sklicanih. Vsled tega se je tedaj s slovesno sv. mašo, ki so jo prevz. nadškof sami peli, tudi naš goriško-gradiški deželni zbor začel, in je to III. sejna doba njegova.

Preca letošnja seja je bila brž po maši 2. t. m. V ti začetni seji je deželni glavar g. Vilhelm grof Pace zbor ob kratkem ogovoril in mu novega cesarskega komisarja, namestniinega svetovavca barona Kübecka predstavil. Za njim je cesarski komisar spregovoril rekoč, da si to svojo službo v čast šteje, in upa, da mu bo mogoče s pomočjo deželnega zbora po ustavni poti blagostanje (srečo) goriške dežele pospeševati. Na to poda gospodu glavarju tiste nasvete ali predloge, ki jih je vlada (regirenca) zboru poslala, namreč, že v lanskem zboru pretresano, pa na Dunaji zavoljo 5 paragrafov ne potrjeno občinsko (t. j. srenjsko ali komunsko) postavo; postavo zastran skladanja za šole, tudi ne potrjeno itd. Potem je spomnil d. glavar, da brž po sklenitvi lanske sejne dobe je nemila smrt občnospoštovanega poslanca za tominski, boyški in cerkljanski okraj g. dr.

Volšić-a prijatlo in domovini, žali Bog, prezgodaj pograbila, ter gg. zbornike povabil, da naj bi vstavši rajncemu spodobno čast skazali. Potle je bil na Volšić-evo mesto izvoljeni poslanec g. Izidor žl. Pagliaruzzi, potem ko so bili volitveni spisi prebrani, potrjen, in je glavarju roko podavši namesti priseže postavno obljubo storil, da bo zvest in pokoren cesarju, da se bo postav držal in dolžnosti svoje na tanko spoštoval. — Na zadnje so deželni odborniki d.r. Doliak, d.r. Deperis, d.r. Pajer, in Winkler sporočevali (brali): kako je deželni odbor od aprila 1863 do konca februarja 1864 službo opravljal. (Iz tega sporočila bomo včasih kaj prinašali). — 2. seja 3. t. m. ob. 5. u. zvečer. V ti seji so bile opravila, kar jih je bilo na dnevnem redu, raznim posebnim odborom (komitatom) v naprejšnje posvetovanje izročene, namreč: občinska postava in načrt postave, uravnajoče oblast deželnega zbora in odbora v občinskih zadevah goriškega mesta odboru 7 poslancov (Rismondo, Dottori, Winkler, Vilh. žl. Ritter, Michielli, Pagliaruzzi, Deperis); družnemu odboru v katerem so gg. nadškof d.r. Gollmayr, Doliak, Polaj, Žigon, Codelli, Grosmann, Fabiani postava zastran skladanja za šole, in vladin nasvet zastran politiškega dovoljenja pri zakonih; tretjemu odboru (v katerem so poslanci Gorjup, Candüssi, Hektor vit. Ritter, Černe, Del Torre, Visini, Pajer) končni računi (rajteuge) in preudarki deželni. — „Notranji opravilni red“ (t. j. ordenga, po kateri se opravila v zboru opravljajo), ki je bil že la ni v posvet vzet, pa ne dognan, je bil zopet lanskemu dotičnemu odboru izročen; načrtke postave, zadevajoče napravo deželne hranilnice, (Sparkasse) ki ga je d.r. Doliak predložil, je prevzel drugi gori omenjenih odborov.

3. seja 9. t. m. ob 5. u. zv. — Ces. komisar je predložil lansko (zavoljo enega paragrafa ne potrjeno) postavo zastran delanja in vzdržavanja cest; izročila se je odboru za občinske reči, da naj bi jo poprej pretresel. Na dnevnem redu je bila občinska (komunska) postava, ktere niso hoteli na Dunaji potrditi, in sicer zato ne, ker to, kar je bil lani naš deželni zbor sklenil, „da sme, namreč, vsaka davkarska (katastralna) občina med svojimi mejami samosvoje opravila sama opravljati“, in „da vojaške (militarske) osebe ne morejo biti izvoljene v občinski odbor (Gemeindevorstand)“ ni bilo vladi všeč. Winkler kot poročevavec o ti zadevi je v izvrstnem, obširnem svojem sporočilu med drugim dokazal, da prvi gori omenjeni sklep ne žali po nikakem členu VII. v državnem zboru na Dunaji narejene, 5. marca 1862 razglasene državne postave; da s tem, kar vlada katastralnim srenjam daja in pripušča, namreč, da smejo le svoje premoženje (imetje) in dohodke po posebnem upravnem svetovavstvu (odboru), ki ga one direktno volijo, same oskrbovati, niso srenje zadovoljne, ker to samo njih potrebam in željam ne zadostuje. Le iz vzrokov primernosti, pravi g. Winkler na dalje, priporoča odbor, da naj se srenjska postava, po vladini volji popravljena, sprejme, da se ne bo zavoljo nje pomanjkauja, Bog zna kako dolgo, odlagala nova uredba (organizacija) občin, ktera mora biti podlaga tudi politiški in sodnijski uravnavi, in po kateri občine že davno hrepenijo; znahiti, da dosežejo davkarske občine s časom po djanski poti saj nekoliko tistih pravic, ki jim jih čerka te postave za zdaj krati. Ako je zamoglo mnogo katastralnih srenj v naši grofiji skoz 14 let dolžnosti krajnih občin (Ortsgemeinden) spolnovati, ne bo moč tudi družim, večim in premožnišim soseskam, če bojo hotele same svoje biti, tega odreči. Posvetovanja so se udeležili poslanci: Dottori, Gorjup, Deperis, ces. komisar, Rismondo, Pajer, Doliak, in poročevavec Winkler. Na zadnje so bili vsi na Dunaji zavrženi paragrafi, kakor vlada hoče predelani, po odsekovem nasvetu sprejeti. Po tem takem smemo upati, da bomo imeli v kratkem občinsko postavo gotovo in potrjeno. (O svojem času kaj več od tega. Vred.) — V postavi zastran skladanja, kedar ze šole sidajo, ktere ni cesar zato potrdil, ker je bil zbor v §. 1. patronate občnih zalogov (fondov) obdržal, bil je omenjeni paragraf po vladinem predlogu sprejet (11 glasov zoper 10): poročevavec je bil d.r. Doliak. — Postava zadevajoča moč in oblast dež. zbora in odbora

v občinskih zadevah gorišk. mesta (poročevavec *Rismondo*) je bila sprejeta, kakor je od vlade prišla; odbor ki jo je pretresal, je bil samo nekatere besede spremenil. Vse te postavbe so bile hrž tudi v 2. in 3. branji pohvaljene. Zadnjič je zastran *politiške privolitve pri zakonih* (poročev. *Doliak*) zbor enoglasno svoje mnenje izrekel, da, ker ni pri nas ta privolitev nikdar postavno veljave imela, naj se nepogojno odpravi.

Ogled po svetu.

(S šlesviškega bojišča.) V poslednjem listu smo povedali, da so se Danci, svoje trdnjave, Danevirke, na južnem koncu Šlesviga na neprevidoma in naglo zapustivši, urno proti severju pomaknili. Zdaj imamo povedati, da so za časa in srečno ušli, ter umaknili se se na otok *Alsen*, kateri je sredi Šlesviga na vzhodni (desni) strani nasproti, le po morski ožini od subega ločen. Pot ali prehod čez ožino na otok zapirajo *Düpeleske* trdnjave ali okopi (šance). Danci so na tem otoku veliko bolj na varnem, kakor poprej v Danevirku. Zun kacega malega rovanja ali nagajanja se ni pred *Düpelnom* celi mesec nič posebnega prigodilo. Važno je pa to, da so Prusi, cesar ni nihče pričakoval, severno šlesviško mejo o priložnosti nekega malega konjiškega boja prestopili in mesto *Kolding* v *Iutlandiji* posedli. Iutlandija pa spada že k pravim danskim deželam, zavoljo katerih ni nikake pravde; mislilo se je torej, da se avstrijsko-pruska zvezna armada ne bo upala iti čez mejo med Šlesvigom in Iutlandijo. In res, nastalo je bilo zavoljo tega prestopa nekako mrzenje med Avstrijo in Prusijo, zdaj pa je že vse poravnano. Po tem takem se bo zljaj en del zvezne armade tudi v Iutlandiji z Danci meril. Zlasti pa gre tukaj za (ob izhodnem morji ležečo) trdnjavo *Fridericijo*, katero bojo skušali veči del naši Avstrijanci premagati, med tem ko bodo Prusi pred *Düpelnom* zadosti opraviti imeli. Iutlandije pa ne obdržite zaveznici Avstr. in Prunija tudi če Dance premagate, ampak le vojskine potrebe so neki tako nanesle, da se je popred pruska in te dni tudi avstrijska armada tje gori proti *Fridericiji* pomaknila, da se bodo imeli Danci na dveh krajih h kratu braniti. Komaj so naši v Iutlandijo prišli, in že so zopet v malem boju pri reki in mestu *Veite* Dance zmogli in jih kakih 10 milj. od *Fridericije* proti severju zapodili ter že tudi (10 t. m.) mesto *Horsens* posedli. Velike bitve pa ni bilo še nikjer. — Omeniti moramo še, da je bila unidan-le Angležka, ki se vedno prizadeva, da bi vojskujoče pomirila, posvetovaven zbor (konferencijo) nasvetovala, ktere bi se bili imeli razun Avstrije, Prusije, Danije, in Angleškega, tudi francozki, ruski poslanci in namestovavec nemške zveze (vse Nemčije skupaj) udeležiti, ali Dancom, ki so vsi za vojsko vneti, ni bil všec angleški nasvet. Torej se bo še nadalje kri prelivala, in batj se je še večih homatij, ko so do vseh mal bile. — Slednjič naj povemo še to, da Danci, ki so na morji dovolj močni, lovijo po vseh morjih, ne le naše in pruske kupčijske ladije, temuč tudi barke drugih zveznih nemških držav. Za voljo tega pojde skor vse naše brodogve (flota), dobro oboroženo, varovat kupčijske ladije po raznih morjih.

— Cesarjev brat, nadvojvoda *Ferdinand Maksimilijan* prevzame za gotovo iz Napoleonovih rok, kar je prav čudno, krono novega mehikanskega cesarstva v Ameriki. Zdaj je šel popred francozkega cesarja obiskat, potle na Angležko. Na veliko noč sprejme v Trstu mehikanske poslance, ki mu pridejo že v drugo krono ponujat.

10. t. m. o poldne je umrl kralj bavarski *Maksimilijan II.* 53 let star; vladal je od l. 1848.— Sin njegov *Ludovik II.* roj. l. 1845 je prevzel že vladarstvo.

Listnica vredništva. *G. Milozv. Vig.* v Štebnu: 2 gold. prejeli. 1 gold. smo zapisali na račun prih. norociln. leta. Če pa raji 2 iztisov (za g. Iv. Derm.) želite, ali pa, da se Vam 1 gold. nazaj pošlje, blagovolite naznaniti nam.

V imenu glavnega odbora, *Andrej Marušić*, odbornik, odgov. vrednik.

V Gorici, nat. Paternolli.